

Prilog 6. Pravilnika, uz član 38.

Određivanje autorstva, sukob interesa i povreda principa naučno-istraživačke etičnosti

I ODREĐIVANJE AUTORSTVA

Autor

Autor je pojedinac koji daje značajan doprinos koncepciji rukopisa (ili prikupljanju podataka, njihovoj analizi i interpretaciji). Odgovoran je za izradu rukopisa i kritičke revizije njegovog naučnog sadržaja i odobrava finalnu verziju rukopisa za slanje na ocjenu recenzentu i Vijeću fakulteta. Odnosno, autor daje osnovnu ideju za rukopis, organizuje i nadzire cijeli proces pisanja, a nerijetko i sam napiše prvu verziju rukopisa.

1. Autor je, po redoslijedu, prvi koautor na autorskoj listi, komunicira sa Urednikom (ukoliko, u zavisnosti od tipologije publikacije postoji funkcija Urednika) i recenzentima rukopisa (autor odgovoran za korespondenciju) i određuje ostale koautore.
2. Autor odgovoran za korespondenciju je pojedinac koji preuzima odgovornost za komunikaciju sa Komisijom tokom procesa prijave rukopisa Vijeću Fakulteta, njegove recenzije (ocjene) i postupka objavljivanja, te je odgovoran za pružanje usluga vezanih za administrativne zahtjeve Komisije (npr. davanje detalja o autorstvu, istraživačkoj dokumentacionoj osnovi i sl.).
3. Autor odgovoran za korespondenciju mora biti dostupan kroz cijeli proces prijave, recenzije (ocjene) i postupka objavljivanja rukopisa i odgovarati na sve upite Komisije u okviru zadanih rokova.
4. Autor odgovoran za korespondenciju mora biti dostupan Komisiji i nakon objavljivanja rukopisa, a vezano za pružanje dodatnih informacija ili odgovora na kritike, ukoliko se iskažu takvi zahtjevi.
5. Autor je odgovoran za sve aspekte rada na rukopisu i to odabirom prikladnog postupka istraživanja i razrješenja svih pitanja vezanih za tačnost i integritet bilo kojeg dijela rukopisa.
6. Pridobivanje finansijske podrške za izradu rukopisa, opšti nadzor istraživača/(ko)autora ili opšta provjera i odobrenje rukopisa sami po sebi ne opravdavaju autorstvo.

Koautor

Koautor je saradnik autora u ranoj fazi procesa razvoja koncepcije rukopisa i nije začetnik glavne ideje. Njegov zadatak je prikupljanje i obrada podataka, računanje, crtanje grafova, modeliranje, primjena eksperimentalnih i teorijskih metoda.

Grupa autora

1. Redoslijed autora na autorskoj listi treba biti zajednička odluka svih autora rukopisa, treba biti ustanovljen u ranoj fazi izrade rada, te revidiran prema potrebi.
2. Svi članovi grupe, koji su navedeni kao autori/koautori, trebaju potpuno zadovoljavati gore pobrojane kriterije prema kojima se neko može nazvati autorom/koautorom. Od njih se očekuje pojedinačno potpisivanje Prijave rukopisa.

3. Autori trebaju u dijelu sa priznanjima (iza teksta rukopisa, prije popisa izvora i literature) navesti imena i zahvaliti se osobama koje su im pomogle u istraživanju, ali koje nisu ispunile uslove za određivanje autorstva/koautorstva i ne mogu biti uvrštene na autorsku listu.

4. Kolektivna je odgovornost autora/koautora, ne Komisije, da osiguraju da svi autori/koautori imenovani na autorskoj listi ispunjavaju sve navedene kriterije prema kojima se neko može nazvati autorom/koautorom.

Odgovornosti autora

1. Odnos između autora i Komisije se temelji na povjerljivosti, pa stoga autori trebaju držati u tajnosti svu svoju komunikaciju sa Komisijom, sve do konačnog objavljivanja rukopisa.

2. Autori se moraju pridržavati svih pravila izdavačke djelatnosti Fakulteta (Uputstava autorima, Prijave rukopisa, rokova i načina komunikacije sa Komisijom).

3. Autori moraju potpisati obrazac (Prijava rukopisa) kojim prijavljuju rad Vijeću Fakulteta i potvrđuju saglasnost sa svim pravilima izdavačke djelatnosti datim u Pravilniku. Ovo je posebno važno, jer autori Prijavom potvrđuju originalnost rukopisa dostavljenih Vijeću i to da rukopisi nisu istovremeno poslani na procjenu drugim izdavačima. Originalnost je presudna, jer publikacija ima ograničen prostor i Izdavač može uskratiti prioritet (odgoditi ocjenu rukopisa) cjelokupnog uredničkog postupka rukopisima koji, bez obzira na naučnu tačnost, ne unapređuju naučni interes Izdavača. Pored ovoga, ispunjen obrazac zamjenjuje popratno pismo i ugovor o autorskom pravu. Odnosno, slanjem i prijavom rukopisa Vijeću Fakulteta, autor garantuje da je isključivi nosilac autorskog prava predmetnog rukopisa i da pristaje na njegovu objavu u internetskom i u štampanom izdanju publikacije, kao i na referiranje u bibliografskim bazama podataka, da je odgovoran za naučne stavove i iznesena mišljenja u radu, za tačnost podataka, te za pravo objave tekstualnih i slikovnih priloga. Sva prava umnožavanja i komercijalne reprodukcije radova pridržava Izdavač. Korištenje podataka je dopušteno, uz obavezno citiranje potpune reference publikacije.

4. Autori su dužni u dijelu sa priznanjima (iza teksta rukopisa, prije popisa izvora i literature) navesti izvore finansiranja svog istraživanja ili bilo koje druge usluge (ukoliko postoji) i opisati ulogu tih organizacija ili pojedinaca u istraživanju, obradi i prikazu rezultata. Ovo je važno zbog otkrivanja potencijalnih ili percipiranih sukoba interesa. Dodjeljivanjem zasluga i priznanja treba prepoznati saradnike koji ne ispunjavaju kriterije prema kojima se neko može nazvati autorom/koautorom, ali se može nazvati članom tima ili istraživačem saradnikom, a za uloge ili zasluge koje se odnose npr. na prikupljanje podataka. Takođe, priznanjima treba prepoznati i one saradnike čiji se doprinos ogleda u ulozi kod obezbjeđivanja finansijske i materijalne podrške u izradi rukopisa.

Dodjeljivanje zasluga i priznanja daju se na kraju, iza teksta rukopisa, prije popisa izvora i literature.

II SUKOB INTERESA

Sukob interesa u izdavaštvu je odnos u kojem pojedinac ima proturječne ili konkurentne interese, a koji bi mogli dovesti do pristranosti u donošenju uredničkih odluka. Sukob interesa može biti samo potencijalni (ili percipirani) ili može biti činjenično stanje. Budući da je percepcija ili činjenica o postojanju sukoba interesa štetna za ugled Izdavača, izbjegavanje sukoba, njegovo redovno preispitivanje i dosljedno provođenje izdavačke politike Fakulteta prioritet su svih strana uključenih u izdavački proces.

1. Izdavačka politika Fakulteta, vezana za sukob interesa, treba biti objavljena u Pravilniku i lako dostupna svim čitaocima (na web-stranici Fakulteta).
2. Komisija u svom radu treba težiti pravednosti i nepristranosti. To se može postići samo ako sve strane uključene u izdavački proces otkriju ili percipiraju sukob interesa i omoguće Komisiji donošenje odluke o daljnjem postupanju.
3. Recenzenti su dužni upozoriti Komisiju na svaki potencijalni lični (u odnosu na autore ili na sadržaj njihovih rukopisa) ili finansijski sukob interesa i dužni su odbiti pregled i ocjenu rukopisa kada postoji mogućnost sukoba interesa.
4. Komisija mora izbjegavati donošenje uredničkih odluka o rukopisima koji su u sukobu sa finansijskim interesom. Najočitija vrsta potencijalnog sukoba finansijskog interesa nastaje kada pojedinac ili organizacija mogu imati finansijsku korist od odluke o objavljivanju ili odbijanju rukopisa prijavljenog Vijeću Fakulteta. Finansijski sukob može uključivati finansijsku podršku ustanove s interesom u rezultatima istraživanja, honorare, prava nad intelektualnim vlasništvom (patenti i autorska prava).
5. Komisija mora izbjegavati donošenje uredničkih odluka o rukopisima koji su u sukobu sa ostalim nefinansijskim sukobima interesa, a koji mogu biti lični, politički, akademski i vjerski sukobi.

Sumnja recenzenta u neiskazan sukob interesa u prijavljenom rukopisu

Kod sumnje u neiskazan sukob interesa u prijavljenom rukopisu, recenzent je dužan o tome obavijestiti Komisiju, a Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru, tražiti njegovo objašnjenje, dostaviti mu kopiju Priloga 6. Pravilnika, uz Član 38. (vezano za sukob interesa) i kopiju autorove potpisane Prijave rukopisa.

Ukoliko autor ponudi primjereno objašnjenje ili porekne sukob interesa, Komisija je dužna upozoriti autora na ozbiljnost propusta, te obavijestiti recenzenta o ishodu provedene procedure i nastaviti sa postupkom recenzije/objave rukopisa.

Ukoliko autor ne ponudi primjereno objašnjenje ili ne porekne sukob interesa, Komisija je dužna upozoriti autora na ozbiljnost propusta, zaustaviti postupak recenzije/objave rukopisa i obavijestiti recenzenta o ishodu provedenog postupka.

Sumnja čitaoca u neiskazan sukob interesa u objavljenom rukopisu

Ako čitalac pismeno obavijesti Komisiju da sumnja u neiskazan sukob interesa u objavljenoj publikaciji, Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru, tražiti njegovo objašnjenje, dostaviti mu kopiju Uputstava autorima (vezano za sukob interesa) i kopiju autorove potpisane Prijave rukopisa.

Ukoliko autor ponudi primjereno objašnjenje ili porekne sukob interesa, Komisija je dužna upozoriti autora na ozbiljnost propusta, unijeti (ako je neophodno) izmjene u Uputstava autorima (vezano za sukob interesa) i obavijestiti čitaoca o ishodu provedenog postupka.

Ukoliko autor ne ponudi primjereno objašnjenje ili ne porekne sukob interesa, Komisija je dužna upozoriti autora na ozbiljnost propusta, obavijestiti čitaoca i razmisliti o objavljivanju ishoda provedenog postupka.

III POVREDA PRINCIPA NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE ETIČNOSTI

Pitanje etičnosti u naučno-istraživačkom radu podrazumijeva poštenje u svim oblicima istraživanja, odgovornost u provođenju istraživanja, profesionalnu ljubaznost i pravednost u odnosu prema drugima, te dobro upravljanje istraživanjima u ime drugih u nekom istraživačkom području (Singapurska povelja, 2010). Pitanje neetičnosti podrazumijeva kršenje ovih principa naučno-istraživačke etičnosti, a uključuje teže povrede i upitne postupke u nauci. Najčešći i najteži oblici naučne neetičnosti su: izmišljanje i prepravljavanje rezultata istraživanja, plagiranje u predlaganju, provođenju, recenziranju ili izvještavanju rezultata istraživanja, lažno predstavljanje, netačnost i pristranost. Naučnici koji se ne pridržavaju principa naučno-istraživačke etičnosti, objavljuju radove koji ne doprinose nauci i povećanju ukupnog znanja, a njihovi radovi nemaju stvarnu vrijednost.

Kod sumnje u povredu principa naučno-istraživačke etičnosti u prijavljenoj ili već objavljenoj publikaciji, pogledati sve postupke za Promjenu autorstva.

PROMJENA AUTORSTVA

Dodavanje autora na autorsku listu prije objavljivanja rukopisa

Ukoliko autor odgovoran za korespondenciju traži dodavanje autora na autorsku listu prije objavljivanja rukopisa, Komisija je dužna najprije razjasniti razloge promjene autorstva i provjeriti sa ostalim autorima rukopisa da li su saglasni sa dodavanjem autora.

Ukoliko su svi autori saglasni sa promjenom autorstva, Komisija je dužna tražiti od dodanog autora potpisivanje Prijave rukopisa i nastaviti sa postupkom recenzije/objave rukopisa.

Ukoliko svi autori nisu saglasni sa promjenom autorstva, Komisija je dužna zaustaviti postupak recenzije/objavljivanja rukopisa dok se svi autori ne usaglase oko autorstva, ako je potrebno i uz pomoć institucije ispred koje autori prijavljuju rukopis Vijeću Fakulteta. Kada dobije saglasnost svih autora, Komisija je dužna tražiti od dodanog autora potpisivanje Prijave rukopisa i nastaviti sa postupkom recenzije/objave rukopisa.

Ukoliko Komisija, i nakon obraćanja autorima ili instituciji, ne dobije saglasnost svih autora, treba razmotriti mogućnost nastavka postupka recenzije/objave rukopisa bez promjene autorstva, uz saglasnost Vijeća Fakulteta.

Izostavljanje autora sa autorske liste prije objavljivanja rukopisa

Ukoliko autor odgovoran za korespondenciju traži izostavljanje autora sa autorske liste prije objavljivanja rukopisa, Komisija je dužna najprije razjasniti razloge promjene autorstva i provjeriti sa ostalim autorima rukopisa da li su saglasni sa izostavljanjem autora.

Ukoliko su svi autori saglasni sa promjenom autorstva, Komisija je dužna promijeniti popis autora i nastaviti sa postupkom recenzije/objave rukopisa.

Ukoliko svi autori nisu saglasni sa promjenom autorstva, Komisija je dužna zaustaviti postupak recenzije/objavljivanja rukopisa dok se svi autori ne usaglase oko autorstva. Takođe, Komisija je dužna obavijestiti autora kojeg se želi izostaviti sa autorske liste o poduzetim aktivnostima i tražiti od njega da problem riješi sa ostalim autorima rukopisa, a ne sa Komisijom.

Ukoliko Komisija, i nakon ovoga, ne dobije saglasnost svih autora, treba razmotriti mogućnost nastavka postupka recenzije/objave rukopisa bez promjene autorstva.

Skriveno, gostujuće ili poklonjeno autorstvo

Skriveni autor (eng. *ghost author*) je osoba koja je izostavljena sa autorske liste iako zadovoljava uslove za određivanje autorstva.

Gostujući autor ili poklonjeno autorstvo (eng. *guest* ili *gift author*) je osoba koja jeste na autorskoj listi iako ne zadovoljava uslove za određivanje autorstva. Najčešći razlog zbog kojeg se ime gostujućeg autora nalazi na autorskoj listi je zvučnost i važnost njegovog imena iako je malo ili nikako doprinio istraživanju i radu na rukopisu. Gostujuće autorstvo uključuje i međusobno „pojačavanje“ profesionalne biografije autora, odnosno, dodavanje imena kolege na autorsku listu u svom rukopisu u zamjenu za istu protuuslugu u rukopisu koji je pisao taj kolega.

Znakovi koji upućuju na moguće probleme s autorstvom: a) autor odgovoran za korespondenciju ne može odgovoriti na upite recenzenta, b) promjene u rukopisu napravio je neko čije ime nije na autorskoj listi, c) elektronske oznake dokumenta rukopisa upućuju na to da je rukopis napisao neko čije ime nije na autorskoj listi ili neko ko nije označen u dijelu sa priznanjima, d) nevjerojatno „plodan“ autor rukopisa, posebno preglednih članaka i mišljenja (potrebno je provjeriti da li, u tom slučaju, postoje redundantni ili plagirani članci), e) nekoliko sličnih preglednih članaka ili mišljenja objavljeno je pod različitim imenima autora, f) nepotpuni podaci/detalji o pojedinačnim autorskim doprinosima (npr. čini se da niko od navedenih autora nije bio odgovoran za analizu podataka ili za pisanje prvog nacrt rukopisa) i g) predug popis autora (npr. jednostavan opis slučaja sa velikim brojem autora).

Kod sumnje na skriveno, gostujuće ili poklonjeno autorstvo, pogledati sve postupke za Promjenu autorstva.

Kod sumnje na skriveno, gostujuće ili poklonjeno autorstvo, Komisija je dužna provjeriti zahvale u dijelu sa priznanjima (iza teksta rukopisa, prije popisa izvora i literature) i Prijavu rukopisa i/ili poslati autorima kopiju kopiju Priloga 6. Pravilnika, uz Član 38. (vezano za određivanje autorstva) i tražiti od autora izjavu da svi zaslužuju autorstvo i da niko nije izostavljen (ako takva izjava već nije pristigla) i/ili zatražiti podatke/detalje o pojedinačnim autorskim doprinosima.

Ukoliko neka autorska uloga u podacima/detaljima o pojedinačnim autorskim doprinosima nije opisana (npr. izostavljen je autor koji je analizirao podatke ili napisao prvi nacrt rukopisa), time je identifikovan izostavljeni autor sa autorske liste i Komisija treba predložiti ostalim autorima da se izostavljeni autor uvrsti na popis, tražiti od svih autora pismenu izjavu da se slažu s promjenom autorstva i, nakon toga, nastaviti postupak recenzije i objavljivanja rukopisa.

Ukoliko se podacima/detaljima o pojedinačnim autorskim doprinosima ustanovi da neki autori navedeni u autorskoj listi ne zadovoljavaju uslove za određivanje autorstva, time je identifikovano gostujuće ili poklonjeno autorstvo i Komisija treba predložiti ostalim autorima da se gostujući autori izostave sa autorske liste ili da im se zahvali u dijelu sa priznanjima (iza teksta rukopisa, prije popisa izvora i literature). Nakon toga, Komisija treba nastaviti postupak recenzije i objavljivanja rukopisa.

Ukoliko su u podacima/detaljima o pojedinačnim autorskim doprinosima zadovoljavajuće opisane sve autorske uloge, Komisija treba nastaviti postupak recenzije i objavljivanja rukopisa. Ukoliko se

podacima/detaljima o pojedinačnim autorskim doprinosima ne otklone sve sumnje o autorskim ulogama, Komisija treba pokušati kontaktirati autora, tražiti obrazloženje njegove uloge u izradi rukopisa, pitati ga da li su neki autori izostavljeni sa autorske liste i da li postoje bilo kakve nedoumice oko autorskih uloga. U ovisnosti o odgovoru autora, Komisija treba odabrati i provesti adekvatnu proceduru kod sumnje na skriveno, gostujuće ili poklonjeno autorstvo, odnosno, jednu od gore opisanih procedura.

Prisvajanje ideje autora ili autorstva od strane recenzenta

Kod sumnje da je recenzent prisvojio ideje autora ili autorstvo, pogledati postupak za Plagiranje.

Ukoliko autor pismeno obavijesti Komisiju o ovakvoj recenzentovoj zloupotrebi autorstva rukopisa, Komisija je dužna najprije prikupiti dokumentaciju - prijavljeni rukopis i recenzije.

Ukoliko se prikupljenom dokumentacijom potvrdi da autor za zloupotrebu autorstva rukopisa optužuje recenzenta, Komisija je dužna prikupiti od autora ili drugih izvora što je moguće više dokumenata (objavljen rad, sažetak i sl.) i detaljno ih proučiti, ako je potrebno i uz pomoć stručnjaka iz uže naučne oblasti. Ukoliko se, nakon toga, ispostavi da su autorove optužbe neutemeljene, recenzent se oslobađa krivice i Komisija je dužan obavijestiti autora o ishodu provedenog postupka i o poduzetim aktivnostima. Ukoliko istraga pokaže da su autorove optužbe utemeljene, Komisija je dužna pismeno se obratiti recenzentu i tražiti objašnjenje. Ako je objašnjenje zadovoljavajuće, odnosno, ako recenzent dokaže da je nepravredno optužen za zloupotrebu autorstva rukopisa, recenzent se oslobađa krivice i Komisija je dužna obavijestiti autora i recenzenta o ishodu provedenog postupka i o poduzetim aktivnostima.

Ako je objašnjenje nezadovoljavajuće, odnosno, ako recenzent ne dokaže da je nepravredno optužen za zloupotrebu autorstva rukopisa, Komisija je dužna pismeno se obratiti instituciji ispred koje je recenzent angažovan za rad na publikaciji i zatražiti istragu. Ukoliko se istragom dokaže da je recenzent nepravredno optužen za zloupotrebu autorstva rukopisa, recenzent se oslobađa krivice i Komisija je dužna obavijestiti autora i recenzenta o ishodu provedenog postupka i o poduzetim aktivnostima. Ukoliko se istragom dokaže da je recenzent kriv, odnosno da je zloupotrijebio autorstvo rukopisa, Komisija je dužna obavijestiti Izdavača, autora i recenzenta o ishodu provedenog postupka i o poduzetim aktivnostima.

Ukoliko se prikupljenom dokumentacijom potvrdi da autor za zloupotrebu autorstva rukopisa optužuje nekoga ko nije bio recenzent rukopisa, Komisija je dužna najprije provjeriti vezu između optužene osobe i stvarnog recenzenta (npr. privatno poznanstvo, ista institucija u kojoj su zaposleni i sl.). Uz ovo, Komisija treba razmotriti mogućnost traženja mišljenja stvarnih recenzenata o slučaju, da li su stvarno sami napravili recenziju i da li su komentarisali rukopis s drugim osobama. Ukoliko se istragom dokaže da je neko ko nije bio recenzent rukopisa zloupotrijebio autorstvo rukopisa, Komisija je dužna pokrenuti postupak za plagiranje i obavijestiti autora o ishodu provedenog postupka i o poduzetim aktivnostima.

Ponavljajući (redundantni) rukopis

Ponavljajući (redundantni) rukopis je onaj rukopis čiji se isti rezultati istraživanja objave ili pokušaju objaviti u različitim publikacijama. To znači da se jedno istraživanje predstavlja kao dva ili više, čime se obmanjuje javnost.

Sumnja na ponavljajući (redundantni) rukopis može se pojaviti kod tek prijavljenog, ali i kod već objavljenog rukopisa, odnosno, na ponavljanje (redundanciju) može posumnjati Komisija, recenzent ili čitalac.

U oba slučaja, Komisija, nakon što je otkrio ili nakon što je pismeno obaviješten o ovome, dužan je najprije provjeriti stepen podudarnosti (redundancije) rukopisa.

Visok stepen podudarnosti znači da se rukopisi temelje na istim podacima, da su sa istim ili sličnim rezultatima i/ili postoje dokazi da su autori pokušali prikriti redundanciju promjenom naslova, poretkom autora ili necitiranjem prethodnih publikacija.

Manji stepen podudarnosti znači da se u rukopisima pojavljuju elementi preklapanja ili legitimnog reanaliziranja podataka, a koje obično karakterišu sličnosti hipoteza, metodologije ili rezultata, ali ne i sličnosti teksta publikacija (eng. *salami publishing*).

Ukoliko utvrdi da nema značajnije podudarnosti, Komisija može, u dogovoru sa recenzentom, tražiti nastavak recenzentskog postupka, odnosno, ukoliko je rukopis već objavljen, Komisija može donijeti odluku da rukopis ne povuče iz publikacije.

Kod utvrđenog visokog stepena podudarnosti (redundancije), Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru rukopisa odgovornom za korespondenciju, dostaviti mu dokaze o utvrđenoj podudarnosti i kopiju potpisane Prijave rukopisa (kojom autor potvrđuje da se radi o izvornom radu koji nije drugdje objavljen).

Ukoliko autor prijavljenog rukopisa ne odgovori na pismo Komisije ili ukoliko prizna krivicu, Komisija je dužna odbiti rukopis (za postupak recenzije i objavu), autoru pismeno objasniti razloge odbijanja rukopisa, obavijestiti instituciju ispred koje autor prijavljuje rukopis Vijeću Fakulteta i recenzenta o donesenoj odluci. Ili, ukoliko autor već objavljenog rukopisa ne odgovori na pismo Komisije ili ukoliko prizna krivicu, Komisija je dužna objaviti izjavu o redundantnom rukopisu, povući rukopis, obavijestiti urednika prve publikacije, autora i instituciju ispred koje je autor objavio prvu publikaciju o donesenoj odluci.

Ukoliko autor prijavljenog ili već objavljenog rukopisa na pismo Komisije o utvrđenom visokom stepenu podudarnosti (redundancije) odgovori na način da se radi o nenamjerno učinjenoj grešci, da su nejasna Uputstva autorima, da je mlad istraživač i sl., Komisija treba, u dogovoru sa Izdavačem, odbiti rukopis za postupak recenzije i objavu, obavijestiti autora, instituciju ispred koje autor prijavljuje rukopis Vijeću fakulteta i recenzenta o donesenoj odluci, odnosno, objaviti izjavu o redundantnoj publikaciji, povući rukopis, obavijestiti urednika prve publikacije, autora i instituciju ispred koje je autor objavio publikaciju o donesenoj odluci.

Kod utvrđenog manjeg stepena podudarnosti (redundancije), Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru rukopisa odgovornom za korespondenciju i objasniti da se drugi rukopis mora pozivati na izvornu publikaciju. Ukoliko se radi o prijavljenom rukopisu, Komisija je dužna tražiti od autora da unese reference iz izvorne publikacije i/ili ukloni redundantni materijal. Komisija je dužna obavijestiti recenzenta o donesenoj odluci, ishodu i poduzetim aktivnostima i, nakon što autor obavi traženo, nastaviti sa postupkom recenzije. Ukoliko se radi o već objavljenom publikaciji, Komisija je dužna pismeno objasniti autoru da se druga publikacija mora pozivati na izvornu publikaciju i razmotriti mogućnost objave ispravke kojom se drugi rukopis referira na izvornu publikaciju.

Plagiranje

Plagiranje je neovlašteno preuzimanje autorskog vlasništva, tuđih ideja, postupaka, rezultata ili riječi bez odgovarajućeg isticanja tuđe zasluge. Plagiranje je u osnovi krađa i u suprotnosti je s temeljnim naučnim načelima, a rezultati istraživanja koji sadrže preuzete/ukradene podatke, ideje ili riječi neupotrebljivi su,

ne doprinose nauci, dovode u zabludu javnost i počinitelju dodjeljuju nezasluženu dobit. Plagiranje je neetično, nečasno i zabranjeno.

Uz preuzimanje tuđeg autorskog djela, nečastan je i postupak samoplagiranja, prepisivanja vlastitih tekstova, ideja i rezultata, koje takvi autori uobičajeno predstavljaju kao izvorne.

Sumnja na plagiranu publikaciju može se pojaviti kod tek prijavljenog rukopisa, ali i kod već objavljene publikacije, odnosno, na plagiranje može posumnjati Komisija, recenzent ili čitalac.

U oba slučaja, Komisija, nakon što je otkrila ili nakon što je pismeno obaviještena o ovome, dužna je proslijediti nadležnim institucijama na provjeru stepena u kojem je rukopis plagiran.

Jasno plagiranje podrazumijeva neoznačenu upotrebu velikog dijela teksta i/ili podataka iz druge publikacije, ali prikazanih kao da su originalni rezultati plagijariste.

Manji stepen plagiranja odnosi se na preuzimanje kratkih fraza, odnosno, kod manjeg stepena plagiranja nema preuzimanja rezultata istraživanja iz druge publikacije.

Za utvrđeno ponavljanje (redundanciju) npr. autorovo kopiranje vlastitog istraživanja, vidjeti postupak za redundanciju.

Ukoliko istragom utvrdi da rukopis nije plagiran, Komisija može, u dogovoru sa recenzentom, tražiti nastavak recenzentskog postupka, odnosno, ukoliko je publikacija već objavljena, Komisija može donijeti odluku da publikaciju ne povuče iz izdavanja.

Kod utvrđenog jasnog plagiranja, Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru rukopisa odgovornom za korespondenciju, dostaviti mu dokaze o utvrđenom plagiranju i kopiju potpisane Prijave rukopisa (kojom autor potvrđuje da se radi o izvornom radu koji nije drugdje objavljen).

Ukoliko autor prijavljenog rukopisa ne odgovori na pismo Komisije ili ukoliko prizna krivicu, Komisija je dužna odbiti rukopis (za postupak recenzije i objavu), autoru pismeno objasniti razloge odbijanja rukopisa, plagiranog autora i recenzenta o donesenoj odluci. Ili, ukoliko autor već objavljenog rukopisa ne odgovori na pismo Komisije ili ukoliko prizna krivicu, Komisije je dužna objaviti izjavu o povlačenju rukopisa, povući rukopis iz publikacije, obavijestiti urednika prve publikacije, autora, plagiranog autora i instituciju ispred koje je autor objavio rukopis u publikaciji o donesenoj odluci.

Ukoliko autor prijavljenog ili već objavljenog rukopisa na pismo Komisije o utvrđenom jasnom plagiranju odgovori na način da se radi o nenamjerno učinjenoj grešci, da su nejasna Uputstva autorima, da je mlad istraživač i sl., Komisija treba, u dogovoru sa Izdavačem, odbiti rukopis za postupak recenzije i objavu, obavijestiti autora, plagiranog autora i recenzenta o donesenoj odluci, odnosno, objaviti izjavu o povlačenju rukopisa, povući rukopis iz publikacije, obavijestiti urednika prve publikacije, autora i plagiranog autora o donesenoj odluci.

Kod utvrđenog manjeg stepena plagiranja u prijavljenom rukopisu, Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru rukopisa odgovornom za korespondenciju i zatražiti od autora da preoblikuje plagirani tekst i navede odgovarajuću referencu ili da ga oblikuje u cjelovit citat sa navedenom odgovarajućom referencom. Komisija je dužna obavijestiti recenzenta o donesenoj odluci, ishodu i poduzetim aktivnostima i, nakon što autor obavi traženo, nastaviti sa postupkom recenzije.

Lažirani (fabrikovani) podaci

Lažiranje (fabrikovanje) podataka ili rezultata u naučnim radovima je njihovo izmišljanje ili mijenjanje/prilagođavanje prilikom zapisivanja ili saopštavanja.

Sumnja na lažne (fabrikovane) podatke u rukopisu može se pojaviti kod tek prijavljenog rukopisa, odnosno, na lažirane (fabrikovane) podatke u rukopisu može posumnjati Komisija, recenzent ili čitalac.

U oba slučaja, Komisija, nakon što je otkrila ili nakon što je pismeno obaviještena o ovome, dužna je najprije razmisliti o mogućnosti traženja mišljenja drugog recenzenta.

Ukoliko Komisija ne zatraži mišljenje drugog recenzenta, tada je dužna pripremiti dokaze o, u rukopisu iznesenim, lažiranim (fabrikovanim) podacima. Ako su Komisiji dostupni izvorni podaci, pregledati ih treba stručnjak za datu oblast, a u saradnji sa relevantnim institucijama. Nakon što je tako pripremila dokaze o lažiranju (fabrikovanju) podataka, Komisija je dužna pismeno se obratiti autoru rukopisa odgovornom za korespondenciju i zatražiti od autora da mu dostavi, ako je moguće, izvorne podatke.

Ukoliko autor prijavljenog rukopisa ponudi nezadovoljavajuće objašnjenje ili ukoliko prizna krivicu, Komisija je dužna obratiti se relevantnoj instituciji/regulatornom tijelu (ako postoji) i o svom postupku obavijestiti autora rukopisa. Zatim, Komisija je dužna odbiti rukopis (za postupak recenzije i objavu) i obavijestiti recenzenta o donesenoj odluci, odnosno, objaviti izjavu o povlačenju rukopisa, povući rukopis iz publikacije.

Ukoliko autor prijavljenog rukopisa ponudi zadovoljavajuće objašnjenje, Komisija je dužna obavijestiti recenzenta o ishodu poduzetih aktivnosti i nastaviti sa postupkom recenzije.

Ukoliko istraga autora prijavljenog rukopisa oslobodi sumnje na lažiranje (fabrikovanje) podataka, Komisija je dužna obavijestiti recenzenta o ishodu i poduzetim aktivnostima i nastaviti sa postupkom recenzije.

Ukoliko se istragom utvrdi da je autor kriv, Komisija je dužna odbiti rukopis (za postupak recenzije i objavu) i obavijestiti recenzenta o donesenoj odluci, odnosno, objaviti izjavu o povlačenju rukopisa i povući rukopis iz publikacije.

Ukoliko istraga autora prijavljenog ili već objavljenog rukopisa oslobodi sumnje na lažiranje (fabrikovanje) podataka, Komisija je dužna obavijestiti recenzenta o ishodu i poduzetim aktivnostima i nastaviti sa postupkom recenzije.